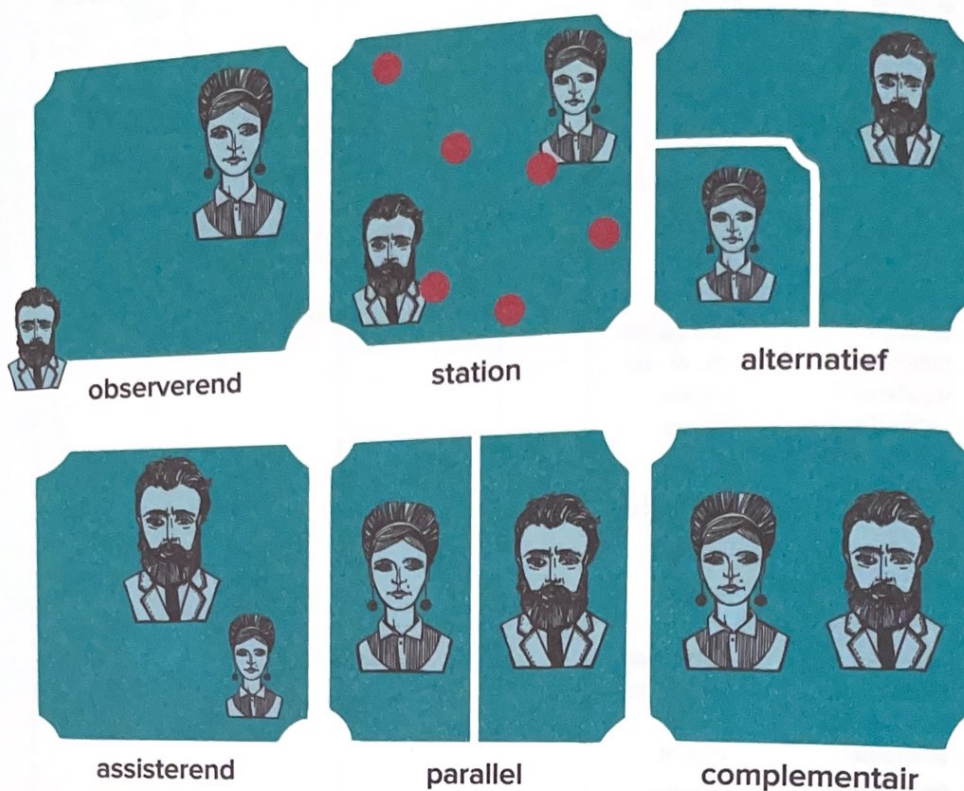

5

Meest ingezette organisatievormen van co-teaching

Co-teaching kan op verschillende wijzen worden georganiseerd. Naar de meest effectieve vormen is veelvuldig onderzoek gedaan. In het artikel 'Co-Teaching in Inclusive Classrooms: A Metasynthesis of Qualitative Research' beschrijven Scruggs, Mastropieri en McDuffie (2007) de meest gebruikte vormen waar onderzoek naar is verricht. De co-teaching organisatievorm is afgestemd op het onderwijsdoel dat de co-teachers voor ogen hebben. Het is niet effectief om steeds dezelfde organisatievorm te gebruiken voor het behalen van doelen of steeds dezelfde leerlingen te laten deelnemen aan een specifieke organisatievorm.

Observerende co-teaching

Hierbij voert één van de co-teachers een gerichte observatie uit, terwijl de andere co-teacher lesgeeft of begeleidt.

Station-teaching

Er zijn verschillende leerstations ingericht met een diversiteit aan leeractiviteiten. De co-teachers bemensen de stations waarbij begeleiding nodig is en/of zorgen voor de algemene begeleiding.

Alternatieve co-teaching

Hierbij neemt één co-teacher een groep leerlingen voor een beperkte tijd apart om instructie op maat te kunnen geven.

Assisterende co-teaching

Hierbij neemt één co-teacher de verantwoordelijkheid voor het lesgeven, terwijl de andere co-teacher individuele begeleiding geeft als dat gewenst is.

Parallele co-teaching

Co-teachers onderwijzen dezelfde of verschillende lesinhouden in gescheiden groepen.

Complementaire co-teaching (ook wel team-teaching genoemd)

Hierbij dragen beide co-teachers een gezamenlijke verantwoording voor het onderwijzen en zijn ze in gelijke mate betrokken bij de instructie.

7

Uitdagingen voor co-teaching teams

In de onderstaande tabel zijn uitdagingen voor co-teaching teams verzameld. Deze uitdagingen zijn afkomstig uit eerder literatuuronderzoek (Fluijt, Bakker, & Struyf, 2016) en de resultaten van de Team-Ankerportretten. De uitdagingen die gekleurd en cursief zijn aangegeven, zijn afkomstig uit de Team-Ankerportretten.

Deze lijst met uitdagingen kan worden gebruikt voor co-teaching teams om hun beginsituatie te bepalen en/of te onderzoeken waar hun gezamenlijke ontwikkelingspunten liggen.

UITDAGINGEN VOOR CO-TEACHING TEAMS				
Beginnend: 1 In ontwikkeling: 2 Gevorderd: 3 Expert: 4				
1 2 3 4				
Normatieve professionele ontwikkeling in relatie tot deugden en kwaliteiten				
• <i>Hebben dezelfde (gedeelde) waarden en normen</i> • <i>Welbevinden op basis van respect, tolerantie, vertrouwen en eerlijkheid</i> • <i>Werken vanuit open hart, geest en wil</i> • <i>Betrouwbaar zijn voor je co-teaching partner(s)</i> • <i>Zich met elkaar verantwoordelijk en verbonden voelen voor de leerlingen</i> • <i>Een hoge mate van inspanning, flexibiliteit en bereidheid tot het sluiten van compromissen tentoonspreiden</i> • <i>Over intrapersonlijke vaardigheden beschikken die bereidheid tot samenwerkend vermogen bevorderen</i> • <i>Drijfveren van het co-teaching team kunnen onderzoeken</i> • <i>Gezamenlijk individuele expertise onderzoeken en inzetten</i> • <i>Je veilig kunnen voelen in een team</i> • <i>Je uitgedaagd voelen in een team</i> • <i>Gedurende een langere periode kunnen samenwerken</i> • <i>Plezier kunnen hebben, vreugde ervaren, kunnen genieten van het samenwerken</i>				

**Normatieve professionele ontwikkeling
in relatie tot de inhoud van co-teaching: gedachten
over goed onderwijzen en leren van leerlingen**

Ten aanzien van leerlingen:

- Elke leerling doet wat hij kan en wordt geaccepteerd om wie hij/zij is
- Ontwikkeling van de leerling is uitgangspunt voor differentiatie en het volgen van de resultaten
- Sturing in de opbouw van zelfstandig werken naar zelfverantwoordelijk leren
- Aanleren van sociaal gedrag
- Zorg dragen voor het welbevinden van leerlingen
- Systematisch werken aan eigenaarschap voor de eigen ontwikkeling van leerlingen
- Intrinsiek leren bevorderen door aan te sluiten op interesses, kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen
- Vakoverstijgend werken in zinvolle thema's

Ten aanzien van co-teaching teams:

- Tijd organiseren om diepgaand te kunnen leren en professionele kennis te ontwikkelen *passend bij de ondersteuningsbehoeften van het co-teaching team*
- Kennis ontwikkelen en kennispeil bijhouden over complex gedrag
- Discussiëren en kennis hebben over inclusieve pedagogiek
- Diepgaande kennis hebben over de leerlijnen in het curriculum en hoe die gedifferentieerd kunnen worden aangeboden
- Reflecteren op en discussiëren over overtuigingen en opvattingen over pedagogiek en het leren
- Zorg dragen voor het in stand houden van vitale ruimte die dynamiek en innovatie bevordert

1 2 3 4

Normatieve discussies in relatie tot de praktijk van het co-teaching team

- *Vervullen van rolmodellen op basis van gedeelde waarden*
- Discussiëren over diverse rollen, verhoudingen en (professionele) verantwoordelijkheden
- Vermijden van ongelijkwaardigheid tussen co-teachers, het ter discussie stellen van de gelijkwaardigheid
- Zorg dragen voor rolwisseling
- Organiseren van feedback op het verzorgen van de (individuele/gezamenlijke) instructie, gericht op diverse en gedifferentieerde vormen van instructie

1	2	3	4

Ondersteunende strategieën voor professionele ontwikkeling

- Over vaardigheden beschikken op het gebied van actief luisteren, empathie, assertiviteit, vragen stellen, onderhandelen
- Gebruikmaken van strategieën om problemen te voorkomen, te vermijden of op te lossen: (a) open minded zijn, (b) openheid in communiceren, (c) gezamenlijke motivatie vinden: dezelfde doelen voor ogen hebben, (d) humor gebruiken, kunnen relativeren, (e) niet egoïstisch zijn, (f) om hulp kunnen vragen
- Proactieve strategieën gebruiken om conflicten tot een minimum te beperken: (a) discussiëren over instructie-gerelateerde onderwerpen voordat de samenwerking begint, (b) met de co-teacher partner bespreken hoe de ander een conflict het liefst oplost, (c) plannen/afspraken op schrift stellen, (d) issues in een vroeg stadium aan de orde stellen, (e) effectieve communicatievaardigheden gebruiken, (f) geen perfectie van elkaar verwachten
- Je gezamenlijk bewust zijn van de invloed van eigen opvattingen op het leren van leerlingen, je er gezamenlijk bewust van zijn dat de overtuigingen van co-teachers effect hebben op de motivatie en daarmee op de kwaliteit van de uitvoering van het werk

1	2	3	4

**Breed normatief perspectief op onderwijskundige
professionaliteit**

- Tolerantie creëren voor verschillende perspectieven ten aanzien van diversiteit
- Zorg dragen voor educatieve en burgerlijke rechten van studenten, het innemen van standpunten over morele en ethische dilemma 's
- Je bewust zijn van bewuste of onbewuste vooroordelen ten aanzien van studenten met lichamelijke of geestelijke beperkingen, leerlingen met gedragsbeperkingen

1	2	3	4

Effectieve co-teaching strategieën

- Directe focus op de leerdoelen van de leerling
- *Heldere en transparante werkwijze en structuur om aan doelen te werken*
- *Gezamenlijke regels hebben*
- *Werken met routines en vaste afspraken*
- Doelgerichte training van inclusieve en co-teaching organisatie modellen
- Gezamenlijke voorbereidingstijd organiseren
- Faciliteren en organiseren van peer-to-peer discussies en instructie, het organiseren van positieve peer samenwerkingsvoorbeelden
- In heterogene groepen samenwerken, het samenwerken leren, stimuleren en bewustmaken van sociale voordelen
- Van elke leerling weten wat iedere leerling heeft geleerd en moet gaan leren: de vorderingen gedurende de tijd bijhouden
- Co-planning, co-instructie en co-reflectie cyclisch organiseren
- Tijd organiseren om cyclisch te werken met reflectiemiddelen (zoals SHARE/Wat hoor je, vraag je en zie je/Team-Ankerportret)
- Organiseren van evaluatie- en reflectiemiddelen voor leerlingen om interpersoonlijke en instrumentele doelen te beschouwen en te bespreken
- *Leerlingen leertechnieken aanleren*
- *Lesmateriaal verzamelen/ontwikkelen dat aansluit op competenties, talenten en interesses van leerlingen*
- Kennis hebben en ontwikkelen over typische leer- en gedragspatronen
- Passende en speciaal toegesneden instructie op maat verzorgen
- Gezamenlijkheid in praktijk brengen naar leerlingen (en ouders) door eenduidige communicatie
- *Een duidelijke lijn trekken naar leerlingen, ouders en directie*
- In staat zijn om in een grote groep een variëteit aan activiteiten te organiseren

Uitdagingen voor beginnende co-teachers

- Eigen individuele kwaliteiten kennen om uitdagingen aan te gaan
- *Trouw aan jezelf blijven, natuurlijk en authentiek blijven*
- Gevoelens accepteren van aarzeling, verwarring met betrekking tot de samenwerking
- Vrijwillig kunnen beginnen aan co-teaching
- Investeren in het elkaar leren kennen; werken aan een professionele verhouding
- *Bewust zijn van eigen waarden en normen*
- *Beschikken over een respectvolle, tolerante en open houding ten aanzien van diversiteit*
- *Open zijn in de communicatie*

1	2	3	4

UITDAGINGEN VOOR LEIDINGGEVENDEN

Beginnend: 1
In ontwikkeling: 2
Gevorderd: 3
Expert: 4

Uitdagingen in relatie tot de implementatie van co-teaching

- Het zich verantwoordelijk voelen voor het implementatieproces van co-teaching. Bewustzijn dat de implementatie een langdurig veranderingstraject vergt, soms zelfs een cultuurverandering
- Zorgvuldigheid betrachten in co-teaching teams selectie: vrijwilligers voor nieuwe co-teachingstrajecten
- Co-teaching ontwikkelen vanuit een gezamenlijke visie
- Aanbieden van training die gewenst en op maat is
- *Voorkomen dat co-taught klassen/groepen apart komen te staan in de school, uitwisseling organiseren met team*

1	2	3	4

Uitdagingen in relatie tot wereldwijde visie op normatieve professionalisering

- Tolerantie creëren voor diverse perspectieven en opvattingen ten aanzien van wereldproblemen en -issues

1	2	3	4

**Uitdagingen ten aanzien van de normatieve
professionalisering in de schoolgemeenschap**

- Een aanzienlijk niveau van vertrouwen en autonomie voor de co-teachers waarborgen
- Een gezamenlijke houding ontwikkelen ten aanzien van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften
- Preventieve schoolbrede aanpak ontwikkelen om pesten te voorkomen
- Een schoolgemeenschap creëren met algemeen aanvaarde waarden en afspraken ten aanzien van diversiteit
- Het organiseren van rituelen, projecten die waarden zichtbaar maken in de praktijk, zodat leerlingen deze waarden herkennen als belangrijk

1

2

3

4

10

Tijd organiseren om met elkaar te overleggen

Een grote klacht van co-teachers is dat ze te weinig tijd hebben om met elkaar te overleggen. Uit onderzoeken van Magiera en Zigmond (2005), Murawski (2010) en Weiss en Loyd (2003) blijkt dat co-teachers die weinig tijd hebben om hun lessen voor te bereiden ertoe neigen om les te geven zonder gebruik te maken van differentiatie strategieën en meestal dere co-teacher assisteert. Daarnaast blijkt dat een gebrek aan overlegtijd (Zigmond, 2006; Zigmond & Matta, 2004).

Murawski (2012) geeft tien tips die kunnen helpen bij het organiseren van planningstijd.

- 1 Organiseer wekelijks een vast tijdstip om lessen voor te bereiden (half uur).
  - ✓ Spreek af hoe je de opbrengsten communiceert met parttime werkende collega's, specialisten.
- 2 Zorg voor een passende omgeving zonder afleiding.
  - ✓ Geen telefoons, geen afleiding door collega's, rustige ruimte.
- 3 Voorbereidingsbijeenkomsten gaan over voorbereiden (en niet over persoonlijke verhalen).
  - ✓ Voorkom dat voorbereidingsbijeenkomsten gebruikt worden om ervaringen te delen.
- 4 Houd je aan de agenda en de geplande tijd.
  - ✓ Lukt dat niet, probeer te analyseren waarom dat niet lukt (zoals materialen vergeten, telefoon beantwoorden, beiden aan hetzelfde werken).
- 5 Spreek vaste verantwoordelijkheden en taken af.
  - ✓ Bespreek in het begin elkaars kwaliteiten en expertise. Veelvoorkomende taken verdelen, bijvoorbeeld: de één zorgt voor het bijhouden van de huiswerkopdrachten en de ander verzorgt de website.

- 6 Ten aanzien van je eigen taak: verdeel en heers.
  - ✓ Gelijkwaardigheid betekent niet dat beide co-teachers precies hetzelfde moeten doen. Co-teachers vertrouwen erop dat ieder hierin zijn verantwoordelijkheid neemt. Neem zelf verantwoorde-lijkheid voor de manier waarop je een taak invult die aan jou is toebedeeld. Het geven van instructie kun je bijvoorbeeld in plaats van aan een hele groep, ook verdelen in instructiemomenten per groepje.
- 7 Houd een lijst bij van individuele onderwijsbehoeften van leerlingen.
  - ✓ Een lesvoorbereidingsbijeenkomst is geen leerlingbespreking, maar de opbrengsten van leerlingbesprekingen vormen de basis voor de planning van de les.
- 8 Organiseer maandelijks een moment om te reflecteren op co-teaching.
  - ✓ Tijdens deze bijeenkomst ga je in op hoe het co-teachen verloopt. Je kunt hiervoor het 'Team-Ankerportret' (Fluijt et al., 2016) ge-bruiken.
- 9 Leg lesvoorbereidingen vast en gebruik ze opnieuw.
  - ✓ Veel tijd kan worden bespaard in volgende jaren als 'het wiel niet steeds hoeft te worden uitgevonden'.

10 Gebruik de 'hoe, wat en wie'-aanpak. Zie tabel hieronder.

VRAGEN BIJ HET VOORBEREIDEN VAN LESSEN

<u>Wat?</u> (5 minuten)	✓ Wat is het lesdoel? ✓ Wanneer zijn we tevreden? ✓ Hoe ziet het tijdpad voor de instructie eruit? ✓ Wat zijn de 'grote ideeën' en kernvragen voor deze les?	
<u>Hoe?</u> (7-15 minuten)	✓ Hoe comfortabel voelen we ons met de nieuwe inhoud? ✓ Welke co-teaching-organisatievorm kunnen we het best gebruiken voor het begin, het midden en het einde van de les? ✓ Wat zijn ieders verantwoordelijkheden (voorbereiding, materialen, beoordelen) per lesonderdeel?	
<u>Wie?</u> (5 minuten)	✓ Wie van de leerlingen zou gedragsmatig, sociaal of qua leren moeite kunnen hebben met lesaspecten? ✓ Wie van de leerlingen heeft er behoefte aan ander of aangepast materiaal? ✓ Welke toegevoegde types van gedifferentieerde strategieën zouden de les meer interessant, meer uitdagend, verrijkend of meer toegankelijk maken voor alle leerlingen? ✓ Wie kan er nog betrokken worden om deze les meer toegankelijk te maken (logopedist, therapeut, ouder, onderwijsassistent,...)	